

[Kjær Rasmussen.]

svæve frit rundt iblandt os. De er en arbejdsplads, hvor man erhverver sig reelle og solide kundskaber samt kritisk holdning, siger ministeren og fortsætter med at fastslå, at universiteter og læreanstalter ikke skal være et forum for missionerende ideologier. Det lyder jo meget solidt og meget reelt, det, ministeren her siger, men hvad mener ministeren i virkeligheden? Han mener ganske enkelt, at universiteter og læreanstalter ikke skal kritisere den kapitalistiske samfundsformation. Her skal ikke produceres arbejdspsykologer, der fortolker konflikterne på arbejdspladserne som manifestationer af senkapitalismens indre modsætninger, her skal ej heller produceres økonomer, der fortolker valutakriserne tilsvarende. Det er ikke effektivt, det er ikke rentabelt, og det er for øvrigt heller ikke i overensstemmelse med det kapitalistiske samfunds interesser.

Det er i virkeligheden det, ministeren mener, når han taler om, at universiteter og læreanstalter ikke skal være et forum for missionerende ideologier, og hermed turde universitetet være placeret som en integrerende del af det kapitalistiske samfund. Hvad ønsker dette samfunds magthavere så af universitetet? Ja, man ønsker ganske enkelt, at det skal producere de hjerner, der besidder de for samfundet og erhvervene nødvendige reelle og solide kundskaber, og som er i stand til at forny sig og omstille sig, når det kræves, akkurat som en konservesfabrik, der producerer pølser, blot med den forskel at det ikke er universitetet, der sælger produkterne, men bærerne af produktet, nemlig de færdigproducerede kandidater. For at sikre produktets kvalitet, altså dets evne til at tilfredsstille statens og kapitalens behov for arbejdskraft, afholdes der eksaminationer, hvor den eneste tilladte kritiske holdning er den, der retter sig mod ideologier, og det vil først og sidst sige den proletariske videnskab.

Samfundets og erhvervenes krav til produktet gør sig imidlertid ikke blot gældende i form af eksaminationer. Hensynet til disse krav bestemmer hele universitetets struktur, og her er der igen kun en lille forskel på universitetet og konserves-

fabrikken. Studenterne skal være passive genstande for påfyldning af alverdens mærkværdigheder, og den med eksaminationen ubønhørligt forbundne indbyrdes konkurrence om ikke at tilhøre dem, der er udsat til at dumpe, sikrer, at studenterne holder sig i ro under påfyldningen. Hermed er der for øvrigt heller ikke så store chancer for, at studenterne skulle indlade sig på at gå i rette med den gængse opfattelse af, at universiteter og højere læreanstalter er værdineutrale; så vidt ønskes den kritiske holdning ikke drevet.

Men ikke desto mindre opdager de studerende jo, at den forskning, der drives, ikke er spor værdineutral. De opdager i stigende omfang universitetets og læreanstalters rolle som producenter af underofficerer til indsats i det kapitalistiske system. Jeg tror, det er på denne baggrund, man skal se studenterrøret.

Jeg har opholdt mig et stykke tid ved disse relationer mellem uddannelse og samfund, dels fordi jeg vidste, at jeg på det nærmeste ville blive den eneste, der sagde noget om dette, dels fordi ministerens påstande om universitetets og læreanstalters totale uafhængighed af det omkringliggende samfund ikke skal stå uimodsagt.

For de underliggende uddannelser er forholdet nemlig det samme. Her er der en tendens til at lade sig nøje med en beskrivelse af tingene, som de rent faktisk foreligger. I folkeskolen ofres der eksempelvis ikke megen tid på at diskutere, hvorledes tingene burde være. Også her har man nemlig den forestilling, at eleverne skal kunne klare sig ude i livet, som det hedder, og derfor målrettes undervisningen efter det kapitalistiske samfunds behov. Dette forhold ses tydeligt i de lærebøger, som omhandler især emner som menneske og samfund. Alt for ofte giver den rene beskrivelse sig ud for at være en gengivelse af virkeligheden, og dermed er vi ovre i at sætte lighedstegn mellem de foreliggende forhold og selve virkelighedens natur. Det er på den baggrund forståeligt, at mange mennesker ligefrem anser de kapitalistiske økonomiske love for at være naturlove. Det turde være unødvendigt at fastslå, hvem der har størst interesse i, at denne holdning bevares. Indoktrineringen fungerer altså ganske upå-